

Strokovno izpopolnjevanje v Moskvi ZSSR

Prek Zavoda za mednarodno tehnično sodelovanje SRS in odobritve Zdravstvenega doma Ljubljana sem bila od 23. 9. do 30. 9. 1974 na strokovnem izpopolnjevanju v Moskvi. V tem času sem si ogledala ginekološko-porodniško kliniko, otroško zdravstvene in socialne zavode ter Dom upokojeincev.

Ginekološko-porodniška klinika s posvetovalnico za noseče

Zavod skrbi za celotno varstvo žena z 227 bolniškimi posteljami za približno 15.000 žena. V to zaščito ne spadajo le karcinom in pa splavi, ki jih obravnavajo ločeno. Vse žene rodijo v zavodu, kjer imajo na leto približno 4.000 porodov.

Posvetovalnica za noseče

V sklopu posvetovalnice dela poleg ginekologov zobozdravnik, laboratorij (tod delajo vse biokemične preiskave, ugotavljajo krvno skupino z RH faktorjem obvezno pri ženi in možu ter delajo tudi še druge preiskave krvi in urina), rentgenski kabinet za slikanje z najnovejšimi aparaturami, kjer žena dobi le prav majhno količino žarčenja, fizikalni kabinet z ultra zvokom UKV ter z infra- in ultravioletnim obsevanjem, telovadnico s prostorom, kjer imajo materinsko šolo (vse žene morajo obvezno absolvirati materinsko šolo), in pa z lekarno, kjer žena dobi vsa potrebna zdravila in tudi sredstva za svojo osebno nego in nego otroka. Zdravnik in sestra obiščeta ženo tudi na domu vsaj enkrat v nosečnosti, žena pa se mora poleg rednih pregledov v posvetovalnici zglasiti tudi enkrat v otroškem dispanzerju, da se tam spozna z zdravstvenim kadrom, ki ji bo v pomoč po porodu. Zelo velik poudarek v preventivi je ravno prehrana in nega v nosečnosti, zelo pa poudarjajo dojenje (praktično dojijo vse žene).

Porodni in poporodni oddelek

Obravnava porodnice se bistveno ne razlikuje od zdravstvene oskrbe na naših oddelkih, le da so sobe manjše z največ 3—5 posteljami. Te so tehnično bolj pomanjkljive (precej udrte žimnice), vse sobe pa imajo televizijske kamere, s katerimi sestra ali zdravnik lahko spremljata vse bolnice. Zelo dobro so opremljeni tudi operacijski prostori, še zlasti pa prostori, kjer bivajo otroci ločeno od mater (inkubatorji, aparati za reanimacijo in transfuzijo ter infuzijo).

Ginekološki oddelek in oddelek za preiskave

Tudi tu se delo v bistvu ne razlikuje od dela pri nas. Žene imajo tod zelo dobro nego. Še zlasti pa je poudarjena fizioterapija, tako pasivna kot aktivna po operaciji. Če pri bolnici odkrijejo rakavo obolenje, jo takoj premestijo v bolnišnico, ki se ukvarja izključno z zdravljenjem te bolezni. Naj poudarim še zelo

dobro zasedbo z zdravstvenimi kadri. Poleg tega pa v posameznih primerih pokličejo tudi še ustrezne specialiste z drugih klinik. Smrtnost otrok je zelo nizka, pri ženah že zelo dolgo ni bilo sepse, pri nosečnicah pa že dve leti niso imeli toksemij.

Otroški dispanzer

Otroški dispanzer dela za področje s približno 8.000—9.000 otroki v starosti od 0—16 let. V zavodu je zaposlenih 10 pediatrov, okulist, pedopsihiater, kirurg s sočasno ortopedsko specializacijo, nevrolog in pa pravnik, ki opravlja posle socialnega delavca, ker tega profila v ZSSR ne poznajo. Poleg tega je v zavodu zaposlenih 33 medicinskih sester in fizioterapevt. V otroškem dispanzerju posluje mlečna kuhinja, prostor, kjer učijo matere previjanja, fizioterapije, tu dobi mati tudi ves zdravstveno poučni material, ki ga imajo zelo veliko, tod je tudi prostor za inhalacije s spirometrijo (zelo zgodaj delajo spirometrične preiskave, zlasti pri bronhitisih). V sklopu OD pa posluje tudi lekarna.

Prijave o rojstvu otrok pošljejo neposredno iz porodnišnice in že takoj 7. dan potem, ko pride mati domov, jo obiščeta zdravnik in medicinska sestra. Vsi drugi preventivni obiski so odvisni od otrokovega stanja, za kurativne obiske pa je dežurna služba in, kot so mi zatrjili, zdravnik najkasneje v petih minutah po pozivu pride v hišo ne glede na čas, bodisi ponoči ali podnevi. Zdravnik ima v svoji torbi vsa najnujnejša zdravila, če pa česa nima, pošlje svojce v lekarno v OD in dobi ustrezno zdravilo tam.

Ko je otrok star mesec dni, pride prvič v OD. Povabijo ga na natanko določen dan in uro, tako da mati z otrokom ne čaka. Takrat ga poleg pediatra pregledajo tudi vsi specialiste. Še zlasti poudarjajo pregled okulista, otologa in kirurga — ortopeda. Ti pregledi se ponovijo še v 3., 6., 9. in 12. mesecu otrokove starosti. Vse svoje ugotovitve pišejo vsi zdravniki v kartoteko-knjigo otroka, in to vse do starosti 16 let. V to knjigo vpisujejo svoje obiske tudi patronažne med. sestre. Cepljenja otrok potekajo tako kot pri nas, le da cepijo proti otroški paralizi že pri dopoljenih dveh mesecih starosti, pri petih mesecih začnejo s cepivom DiTePer, nato cepijo ošpice, revakcinacije potekajo kot pri nas, koze cepijo po dveh letih starosti. Posebnih reakcij ne poznajo pri nobenem cepljenju, zelo veliko pa uporabljajo v preventivne namene globuline gama, zlasti še pri otrocih, ki slabše napredujejo in imajo pogosto vnetja gornjih dihal, pa tudi pri otrocih z infekcijskimi otroškimi boleznimi (mumps, rdečke, norice). Za zdravljenje veliko uporabljajo antibiotike širokega spektra, tudi še zelo veliko dajejo injekcije penicilina v velikih dozah (alergijskih reakcij ne poznajo). Proti rahitisu dajejo pretežno le vitamin D, redko v kombinaciji z A (baje so imeli težave s čezmernim doziranjem), otrokom pa tudi zelo pogosto kontrolirajo Hb in temu ustrezno dozirajo tudi železo vseh oblik. Vsi otroci so že zelo zgodaj deležni pasivne fizioterapije, tako v OD kakor doma. Razen redkih izjem vse žene vsaj do 6. meseca starosti dojijo, če pa res nimajo mleka, dobi otrok mleko druge matere, ki ga ima dosti, poprej pa to mleko seveda pasterizirajo.

V otroškem dispanzerju, ki je študijska baza za različne profile zdravstvenih kadrov, pa se izpopolnjujejo tudi zdravniki otroško varstvenih ustanov, ki so strokovno vezane na pristojni dispanzer, zlasti v zavodih, kjer so otroci v varstvu in oskrbi, vse dni med tednom pa v zavodu tudi cepijo.

Ordinacije za bolne in zdrave otroke so ločene, ravno tako so ločeni vsi vhodi, posebej pa še z otroki z nalezljivimi obolenji. Vse prostore je možno razkužiti ne samo z razkužili, temveč tudi z ultravioletnim obsevanjem. Zdravniki imajo ca. 5 ur dela v ordinaciji, drug delovni čas pa je določen za obiske na domu (po 6—8 obiskov na dan). Na bližnje obiske hodijo peš, za dežurno službo in nekoliko bolj oddaljene pa imajo na razpolago avto s šoferjem. Poudarili so, da imajo teh zavodov v Moskvi zelo veliko in da okoliš za posameznega zdravnika ni velik.

Vse od pregledov pa do zdravljenja je seveda brezplačno in o tem niti ne vodijo kake evidence, pač pa zelo natanko vodijo zdravstveno statistiko o gibanju posameznih bolezni. Ves zavod pa je poln panojev, kjer mati nazorno vidi, kako je treba negovati in vzgajati otroka. Seveda pa ima zavod prostor za garderobo in prostor za shrambo vozičkov.

Otroške jasli

Ogledala sem si zavod, kjer so otroci lahko v dnevnem varstvu približno od 7. ure zjutraj do 19. ure zvečer, matere pa prinašajo otroke glede na svoj delovni čas. V zavodu je 180 otrok in imajo 44 srednjega medicinskega in pedagoškega kadra, poleg tega pa sta tod zaposlena pediater in upravnik z visokošolsko izobrazbo. Otroci so razporejeni v skupine od 10—20 otrok v starosti do treh let. Vsaka skupina ima poseben prostor za igranje z igračami in z drugimi rekviziti, ki jih lahko prinesejo s seboj, ter poseben prostor za spanje (poleti spijo na verandi, posebni za vsako skupino, praktično ima vsak otrok po dve postelji). Ravno tako ima vsaka skupina svoj lasten z nizko živo mejo ograjen prostor s toboganom, peskovnikom in pokrito lopo, ki služi za igro, kadar je dež. Tod so tudi igrače, da jih ni treba nositi iz igralnice. V posloppju je velika telovadnica, v kateri je klavir poleg enostavnih telovadnih rekvizitov, prostor pa je namenjen tudi raznim prireditvam, katerim posvečajo veliko pozornost. Otroci so zelo sproščeni in jih že zelo zgodaj privajajo na samostojno življenje. Na malih posteljicah jih učijo, kako se pospravljajo postelje, kako se servirajo posamezne jedi, kako se je treba oblačiti, vodijo jih v trgovine, v javna prevozna sredstva (metro, avtobus, tramvaj itd.).

Presenetilo me je, da zlasti male otroke do enega leta veliko pestujejo, otroci skoraj ne jokajo; tako v šestih urah obiska v zavodu nisem niti enkrat slišala otroškega joka, čeprav so mi povedali, da so tisti dan imeli 7 otrok, ki so prvič prišli v jasli. Prehrana je prirejena za otroke, poudarek je na beljakovinah, sadju in zelenjavi. Če otrok zboli, ostane mati doma na bolniškem dopustu, kolikor časa je pač potrebno, zakon ji ne določa tega kot pri nas in mati dobi za nego svojega otroka dohodke, kot da bi delala. Zakon ji dovoljuje, da lahko ostane po otrokovem rojstvu tri leta doma, vendar pa to pravico le redko uporabijo, saj ima vsak otrok možnost za urejeno varstvo v VVZ, poleg tega pa je to varstvo zelo ceneno, saj znaša le 10 rubljev mesečno (približno 200,00 din), matere samohranilke, študentke ali družine, kjer sta starša bolna, ne prispevajo ničesar.

Dečji dom

Dom, ki sem si ga ogledala, ima prostora za 108 otrok v starosti do treh let. To so otroci staršev, ki so zelo bolni, tako da sami ne morejo skrbeti zanje, bodisi

da je kdo od roditeljev umrl ali pa so jim bile odvzete roditeljske pravice po sodbi sodišča.

Otroci so razporejeni v skupine po 8—12 otrok in skrbi zanje 125 srednjega in višjega medicinsko pedagoškega kadra, v domu pa je zaposlenih kar 6 pediatrov, drugih specialistov nimajo, pač pa jih po potrebi pokličejo iz raznih klinik. Zavod je študijska baza za različne pedagoške in zdravstvene kadre.

Ravno tako kot v otroških jaslih imajo otroci tudi tu posebne igralnice, spalnice s terasami za spanje poleti za mlajše otroke do enega leta, starejše pa čez poletje vodijo v svojo počitniško hišo, kjer preživijo poletje. Zelo velik je poudarek na pravilni prehrani in negi otrok. Dajejo jim mnogo vitaminov, rudnin, v preventivne namene pa tudi globulinov gama in še vso drugo medicinsko terapijo. Vse male otroke fizioterapevt vsak dan pasivno razgibava in zmasira, večji pa imajo vsak dan telovadbo in razne ritmične vaje ob spremljavi klavirja. Vsaka skupina ima veliko primernih igrač, v zavodu imajo poleg telovadnic prostor za razne proslave, pa tudi majhno opremljeno kuhinjo in spalnico, kamor občasno vodijo otroke, da bi se počutili kot doma. Tod jih privajajo tudi na samostojno življenje kot v VVZ (vodijo jih v trgovine in vozijo s prometnimi sredstvi). Vsa oskrba v zavodu je brezplačna, in to ne glede na premoženje staršev.

Dom invalidne mladine

V tem domu so otroci v starosti od 3—16 let, in sicer od najhujše prizadetosti pa do težje debilnosti. V domu je bilo med obiskom 105 otrok, razdeljenih v 6 skupin, in sicer sta dve za gibljive, štiri pa za negibljive (imobilne). V zavodu je zaposlenih ca. 75 oseb, in sicer 3 zdravniki, 6 medicinskih sester, 35 sanitark (mlajše osebe s približno enoletnim tečajem iz zdravstva), 20 pedagoških delavk in drugo osebje. Negibljive negujejo zelo prizadevno, tako da preležanin skoraj ne poznajo. Povedali so mi, da jih — če je potrebno — previjejo tudi po 20-krat na dan. Za nego imajo na voljo veliko perila in sredstev za nego kože. Seveda pa imajo otroci tudi medicinsko oskrbo (zdravila, vitamine itd.). Gibljive otroke, kolikor je mogoče, vsaj deloma privadijo na različne samostojne funkcije (da sami jedo in se oblačijo), zelo prizadevno pa jih učijo govoriti in spoznavati okolje. V zavodu je na razpolago veliko igrač. Gibljivi imajo posebne igralnice in spalnice, telovadnico, prostor za prireditve, ki ima klavir in televizijske sprejemnike. Sam zavod ima svoj zelo velik vrt, poln zelenja in nekoliko oddaljen od samega centra, da ga ne moti hrup naselja in ceste. Povedali so mi, da je takšnih domov v Moskvi 5, v gradnji pa so še trije domovi.

Svojih specialistov nimajo, pač pa občasno pošiljajo otroke na temeljite preiskave v različne specialistične ustanove, po potrebi pa jih pokličejo tudi v zavod.

V zavodu zelo skrbijo za povezavo s starši, ki otroke redno obiskujejo, vabijo pa jih tudi v dom na razne proslave. Vse oskrbne stroške plača gospodarstvo oz. država, ne glede na finančne možnosti staršev.

Dom upokoencev

Ogledala sem si dom, ki je razmeroma nov, saj je odprt šele osem let. Zato je raven doma zelo visoka glede na zavode, ki sem si jih ogledala že prej. V domu je 665 oskrbovancev, od tega je 217 negibljivih. V domu je zaposlenega 237 osebja,

pretežno zdravstvene stroke, od tega je 8 zdravnikov (4 splošni in specialisti, okulist stomatolog, ORL in rentgenolog), 48 medicinskih sester in 97 sanitark. Dom ima zelo velik teritorij, zidan je v dveh med seboj povezanih traktih, ima veliko prostora za sprehajanje, majhen gozd in sadovnjak, ki služi za rekreacijo. V obeh traktih so sobe z dvema ali tremi posteljami, vsaka soba ima svoje sanitarije in majhen balkon. Razen drobnih spominkov je vsa oprema zavodska in ne dovolijo lastnih stvari. Na približno 20 sob je skupni prostor opremljen s televizorjem, radijskim aparatom in sredstvi za zabavo (šah, časopisi). V vsakem nadstropju pa je tudi prostor, kjer si lahko oskrbovanci na štedilniku tudi sami pripravijo kakšno jed, v prostoru imajo tudi hladilnik. V traktu za gibljive je kartonažna delavnica in šivalnica, 50 % zaslužka prejme upokojenec sam, drugih 50 % pa gre za nabavo raznih rekvizitov in knjig. V času obiska so prejeli plošče za učenje tujih jezikov, za nabavo so se odločili oskrbovanci sami. V domu je kino dvorana s 450 stoli. Tod imajo tudi različne proslave in prireditve, zelo pogosto pa vabijo znane umetnike in tudi sami pripravljajo razne igrice.

V traktu za negibljive so hodniki zelo široki, opremljeni z dvigali, da po potrebi lahko bolnika prepeljejo kam s posteljo vred. V sobah so po 2—3 postelje kakor v traktu za gibljive oskrbovance. Tu so posamezni kabineti specialistov, rentgenski kabinet, velik splošni in biokemični laboratorij in lekarna. Vsaj dvakrat letno je vsak oskrbovanec sistematično zdravniško pregledan, po potrebi pa so preiskave pogostnejše. Nega negibljivih je idealna, preležanin nimajo, prehrana je prirejena starostniku, lahko pa deloma izbirajo med jedilniki, kuhajo pa tudi dietno prehrano. Gibljivi oskrbovanci imajo prost izhod (le redno se morajo držati urnika prehrane), obiski pa so dovoljeni trikrat na teden. Oskrbovancem ostane 10 % od pokojnine, če so vojaški invalidi, jim ostane 20 %, zaslužnim (umetnikom, pedagogom, zdravnikom itd.) pa ostane 25 %. Ta denar jim zadošča, če upoštevamo, da ima upokojenec brezplačno vsa zdravila, prevozna sredstva in ogled kino predstav. Razliko v oskrbnih stroških krije država, ki plača v celoti za tiste, ki nimajo pokojnine, in jim daje tudi povprečno žepnino, ki znaša 7 rubljev mesečno (približno 140 n. din. V Moskvi je takšnih domov 26, praktično torej v vsakem rajonu, ki šteje od 25.000 do 30.000 prebivalcev. Zidajo pa še pet domov z zmogljivostjo 1000 postelj in predvidevajo, da bodo dograjeni v dveh letih, čeprav že sedaj nimajo stiske s prostorom in lahko pride v dom vsak, kdor želi.

Vsi ti zavodi so samostojne organizacijske in strokovne enote, vezane neposredno na ministrstvo za zdravstvo, ki te zavode financira, oskrbuje s kadri in tudi opremlja. Razlika je le pri Domu upokojencev, ki se delno finansira s pokojninami varovancev (ca. 55 %), ostalo pa prav tako poravnava ministrstvo za zdravstvo, ki krije tudi stroške zdravljenja in zdravil.

V zavodih, ki sem si jih ogledala, velja za vse zaposlene 45-urni delovni teden (ne glede na dneve v tednu), in to v treh izmenah. Urnike dela si pripravijo za mesec dni vnaprej, tako da vsak natanko ve, kako ima odrejen delavnik in se tega zelo vestno tudi držijo. Vse delo z varovanci si natančno beležijo in vpisujejo v kartoteke, ki so praktično knjige, v katere vpisujejo podatke poleg zdravnikov tudi sestre (patronažne in druge) in laboranti. Vsa ta dokumentacija mi je bila dostopna in so mi jo tudi obrazložili. Zelo natančno vodijo tudi zdravstveno statistiko »gibanje posameznih bolezni po starostnih skupinah in po področjih — rajonih), podatke pa vedno vnašajo v tabele in nazorne grafikone. Kakor velja za

mesto samo, velja tudi za vse zavode izredna snaga, urejenost in umirjenost. Ker je zasedba z različnimi profili zdravstvenih delavcev precejšnja, je razumljivo, da nihče ne čaka dolgo na zdravnika in da vse delo poteka brez nervoze, prerekanja in negotovanja. Preseneča tudi tehnična oprema zavodov, ne glede na to, kje stoji zavod in koliko je star.

Sistem šolanja se precej razlikuje od našega, za vse profile zdravstvenega kadra velja krajši čas šolanja. Zlasti medicinske sestre imajo možnost samo za dve- ali triletni srednješolski študij, pač glede na to, ali so dovršile osemletko oziroma devetletko. Povedali so mi, da je v šolah za medicinske sestre 2/3 praktičnega pouka in le 1/3 teorije. Krajši čas šolanja so opravičevali s tem, da še vedno primanjkuje zdravstvenih delavcev in da morajo najprej vsem državljanom zagotoviti osnovno zdravstveno varstvo, nato pa bodo to izobrazbo še razširili.

Tudi patronažna služba je organizirana precej drugače, kot je pri nas v Sloveniji; predvsem je monovalentna pri posameznih zdravstvenih zavodih in pod nadzorstvom zdravnikov, ki odredajo preventivne in kurativne obiske. Socialne problematike patronažne med. sestre ne rešujejo, pač pa ima vsak zavod diplomiranega pravnika, ki rešuje te probleme; socialnega delavca v Sovjetski zvezi ne poznajo.

V vseh zavodih, ki sem si jih ogledala, so me lepo sprejeli, mi sproščeno odgovarjali na vsa vprašanja, dostopna mi je bila vsa dokumentacija in omogočili so mi ogled prav vseh prostorov. Posebno v začetku so se zelo potrudili, da sem premostila jezikovne težave, zlasti še pri raznih medicinskih izrazih (ruska medicina v diagnozah zelo redko uporablja latinščino), pa tudi v pogovoru je bilo večkrat težko, saj mi niso dodelili prevajalca. Izpopolnjevanje je bilo precej naporno, saj sem imela v sedmih dneh kar šest ogledov, potovala sem čisto sama, nihče me ni sprejel niti spremljal in sem se morala kar sama znajti v mestu. Sporočili so mi le naslove zavodov, kjer se moram zglasiti. Kljub nekaterim težavam pa je bilo izpopolnjevanje dobro organizirano in je povsem zadovoljilo in izpolnilo moja pričakovanja.

PRESTAR SEM, DA BI KAJ GRAJAL, A ŠE ZMERAJ DOVOLJ MLAD, DA KAJ NAREDIM.

Goethe